

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan zvečer, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za vse leto 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld. 40 kr. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za jeden mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom računa se po 10 kr. za mesec, po 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština znaša.

Za oznanila plačuje se od četiristopne peti-vrste po 6 kr., če se oznanilo jedenkrat tiska, po 5 kr., če se dvakrat, in po 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska. Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnništvo je v Gospodskih ulicah št. 12. Upravnistvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari.

V Ljubljani 21. februarja.

Malo čudno nam je pri sreci, čilajoči m jako dolga, dan na dan ponavljajoča se poročila o hrupnih in velikanskih demonstracijah v madjarski metropoli, v lepi Budimpešti. V parlamentu in na ulici izraža se javno mnenje tako krepko, da naše sodržavljane po kronovinah, v državnem zboru zastopanih, kar kurja polt spreletava in se vsi začudeni povprašujejo: Ali v Budimpešti ni policije?

Velikošolci in poslanci postopajo kar roko v roki, pri velikanskem protestnem sprevodu preteklo nedeljo bili so celo policisti na čelu, narod, oziroma glavnega mesta prebivalstvo je v svojih pojavih tako svobodno, tako neomejeno, kakor da je mej nami in Madjari nekoliko Sirijevih daljin, ne pa neznatna reka Litva.

Kričeca razlika mej tostransko in onostransko polovico kaže se nam pri vsakem koraku, povsod tišče na dan posledice dualizma, s katerim je Avstrijo osrečil nesrečni Beust s svojimi pomagači. Vsak list, ki ga z one strani v roko dobimo, vsak zakon, čegar načrt se predlaga parlamentu, kriči nam na ušesa, da smo na tujih tleh, v inozemstvu, da tu ne veljajo več naša zastarela načela, naši za dobrih petdeset let zaostali nazori o političnem življenju in delovanju.

Mi nismo prijatelji Arpadovih potomcev. Kako bi tudi bili, ko vender dan na dan čitamo, kako pritiskajo slovaške naše brate k tlom, kako so iz njihovega denarja spleli zanjko in jim jo vrgli okolu vratu, kako nasilno tlačijo Srbe in sejejo korupcijo mej nje, kako brezozirno ravnaajo z Rumuni? Iz teh in mnogih drugih razlogov ne gojimo preiskrenih simpatij do Madjarov, vender pa moramo konstatovati, da so si gospodje onkraj Litve jako dobro pri-krojili politično življenje svoje. Za uzor vzeli so si deloma angleško ustavo, s katero so se njih pre-gnanci temeljito seznanili za svojega bivanja ob Themsu. Angleške naprave presadile so z veliko spretnostjo na madjarska tla in vsled tega nastala je v njih neomejena tiskovna svoboda, nastale mnoge druge naprave, ki živo spominjajo na naprednejši zahod.

Kakor tiskovna svoboda, isto tako je tudi pravica združevanja in shajanja neomejena, zato vidimo po ulicah Peštanskih hrupne prizore, veli-

kanske protivladne demonstracije, kakeršnih si v nas niti v mnogo pomanjšani obliki misliti ne moremo. V Pešti prenaša se parlamentarno nasprotstvo na ulico, ker je to načeloma dovoljeno in ker se ob-činstvo živahneje peča s predmeti, predloženimi državnemu zboru in ker se tem načinom hoče upli-vati, da se spremeni zakonski načrt v zmislu ma-djarske ideje.

Dasi Madjare zavidamo na njihovej svobodi, se vender ne moremo posebno ogrevati za njih po-ulične demonstracije, ker je ost vseh teh pojavov naperjena proti Slovanom. Ves napor namenjen je blaženi madjarsčini, ki ima pri prostovoljskih izpitih biti izključni jezik, torej za vse onostranske narode državni jezik. Kakor se nam na tej strani uriva nemščina kot državni jezik, tako onostran Litve madjarsčina na škodo Slovakom, Srbom, Rusinom in Rumunom. To je pač tehten uzrok, da se ne smemo nauduševati za razne „abzug“-klice, ker dobro vemo, da se z njimi le širi madjarskega glo-busa območje.

Demonstracije in hrupni sprevedi nam pa tudi z druge strani ne imponujejo. Mislimo namreč, da ves krik in vik ne bode imel zaželjenega uspeha. Demonstracije prireja le opozicija, a še ta se ne udeležuje vsa, nasproti pa stoji kompaktna večina s Tizzo na čelu, ki bode vedel in znal vsaj za ne-kaj časa še obdržati krmilo v rokah svojih. Po-ulične demonstracije so končane, kmalu bodo morda pozabljene, večina v parlamentu pa bode sklepala, kakor je že davno dogovorjeno. Tudi glasoviti §. 25. brambenega zakona prišel bode na vrsto. Bodi njegov tekst kakeršen koli, to je že danes gotovo, da nemadjarskim narodom ne bode ugajal, kajti „vihar v kozarci vode“, kakor je neki list nazival poulične pojave v Pešti, ni bil namenjen pravi splošni svobodi, a marveč vršil se je le „in majo-rem Madjariae gloriam“.

Položaj v Srbiji.

Mi nismo bili mej tistimi, ki so pričakovali, da za Srbijo nastopi nova boljša doba, ko dobi dežela novo ustavo. Dobro smo vedeli, da vsemu zlu, ki je poslednja leta zadelo Srbijo, ni kriva slaba ustava, temveč, da je prave uzroke iskati

drugej. Zaradi tega pa tudi prememba ustave položaja bistveno premenila ni, vse gre po prejšnjem tiru in kaže, da bode še precej časa tako šlo, morda tako dolgo, da bode narod sam prisilil od-ločujoče kroge obrniti jo na drugi pot.

Kralj je bil le zategadel poprijel inicijativo za premembo ustave, da je narodovo pozornost obrnil na to zadevo, ker sicer bi se bili utegnili v deželi pripetiti osodepolni dogodki. Narod je bil jako razburjen, da se je kralj ločil od kraljice Na-talije in te razburjenosti ni bilo moč drugače poto-lažiti, kakor da je kralj izdal manifest, da se bode ustava premenila.

Mi nečemo tajiti, da ima nova ustava mnoge prednosti od prejšnje, ki je bila v mnogih zadevah precej starokopitna. Pa vselej ne vlada v deželah z jako svobodno ustavo tudi velika svoboda. Če vladar in svetovalci njegovi neso prijatelji ustav-nega vladanja, se že najde način, kako da se ustava dovede ad absurdum. Tudi Danci imajo jako svobodno ustavo, a vender vlada se popolnoma ab-solutno. Nič boljše ni na Nemškem. Splošna vo-lilna pravica je v veljavi, a vender vsakdo ve, da se v Berlinu ne vlada tako, kakor želi večina na-roda, ampak kakor želi železni kancelar sam.

Tudi kralj Milan je že večkrat pokazal, da mu ni dosti sveto mišljenje narodovo, in da bi ve-liko rajše vladal absolutno. Mi ne trdimo, da to izvira le iz slabe volje njegove, ali da on nalašč zatira narod. Tega ne. Mož ima morda najboljše na-zore, in je morda precej nadarjen, toda nanj so uplival neugodno razne okoliščine. Odgojeval se je v Parizu, ter se je navzel idej nazorov civilizovane zapadne Evrope. Baš za te ideje pa slovanski vzhod neso najboljša tla, ker njih pospeševanje le ovira naravni razvoj narodov. Kar je dobro za za-padno Evropo, še nikakor ne ugaja Srbiji Bolgariji ali pa Rusiji. Te dežele razvile so bolj ali manj samostojno kulturo, ki se ne ujema z zapadno ci-vilizacijo. Na to domačo kulturo bi se moral ozi-vati vladar v Srbiji, a jo žalibog še premalo po-zna.

Prva leta vladanja njegovega tudi na kralja neso ugodno uplivala. Toda o tem smo že jeden-krat govorili v našem listu.

LISTEK

Ob orientalskih študijah.

(Prof. dr. Karl Glaser.)

(Dalje.)

Najimennitnejši učenec Schlegel je bil je Lassen, ki je v svoji štiri zvezke obsegajoči „Indische Alterthumskunde“ razložil vsestransko življenje indij-skega naroda.

Hitro so dospete te studije na Nemško in z Nemškega k drugim kulturnim narodom; ta učinek segal je tudi celo v Indijo, ter vedel deželane k pridnemu sotrudu.

S časoma dospelo je vedno več rokopisov in indijskih spisov v Evropo; pririlo se je v najstareje dobe indijskega kulturnega življenja, v dobo Veda-literature, s čimer se je nov oddenek, ali če se hoče reči velik napredek uvel. Predaleč bi zašli, ko bi vse može imenovali, ki si nabirajo zaslug na tem polju in ko bi našli vse obširne spise; naj le to-liko omenimo, da ima ta filologija v Petrograjskem indijskem slovarju, ki obsega 7 foljantov, delo, s kakoršnim se ne more nobena druga filologija po

našati. Vsa nemška učiteljska imajo učiteljske sto-lice, v Avstriji poučuje v Pragi Ludwig, na Du-naji Bühler, v Gradcu Mayer; na slovanskih vseučiliščih v Pragi, Lvovu, Krakovu in Zagrebu ne poučuje nobeden.

Izmej časnikov, ki služijo v gojitev orient-al-skim študijam, odlikujejo se zraven francoskih in angleških listov tudi Indische Studien od We-berja v Berlinu, Literaturblatt für orien-talische Philologie v Lipskem od l. 1886. tudi Wiener Zeitschrift für die Kunde des Morgenlandes posebno pa Zeitschrift der deutschen morgenländischen Gesell-schaft*) v Lipskem.

Dočim se je tem študijam na Nemškem po-zornost naklonila s teoretičnega stališča, oziralo se je v Avstriji, še ni dolgo tega, na praktično stran.

L. 1754. ustanovila je Marija Terezija orijen-talsko akademijo iz namena, da bi se odgojevali konzularski uradniki, kateri naj bi bili turškega, arabskega in perzijskega jezika zmožni, da bi se jih v orijentu porabilo. Jednak zavod bil je odprt letos v Berlinu iz istih praktičnih namenov, dočim je bil

*) V najnovejšem času ustanovilo se je tudi v Italiji orientalsko društvo.

ustanovljen na Dunaju povodom orientalskega kon-gresa, orientalski zavod na vseučiliščih.

Predsedništvo VIII. orientalskega kongresa, ki je bil leta 1886. na Dunaji, ustanovilo se je kot uredovalni odbor časniku „Wiener Zeitschrift für die Kunde des Morgenlandes“, opravlja svoj posel na vseučilišču v prostorih, katere je ministerstvo odkazalo, ter dobiva na leto 800 gld. denarne podpore od države. Ta naprava imenuje se orientalski zavod.

Kakor v Avstriji, bilo je tudi na Francoskem v prejšnjih letih učenje orientalskih živčih jezikov velike važnosti, rojeni Francozi bili so v deških letih v orijent poslani, ter v samostanih vzgojeni. Leta 1700. preložil se je ta zavod v Pariz. Leta 1775. 30. marca sklenil je Conventione nationale nasled-nje: I. V obližji bukvarne nationale naj se sezida javna šola za orientalske jezike, „d' une utilité re-con nue pour la politique et le comerce.“ *) II. Drugič naj se imenuje po jeden profesor za arabsko lite-raturo in jezik, za turško in tartarsko, za perzijsko in malajsko. III. Imenovani profesorji naj spišejo slovnico jeziku, katerega uče v francoskem je

*) Po slovenski: Ker je korist za politiko in trgo-vino znana.

Srbski radikali, kateri zares zastopajo vsaj s daj pravo mišljenje dežele, so v marsičem prijenjali kralju, da se je le sklenila nova ustava. To so pa le storili, ker so se nadejali, da je kralj pokliče na krmilo in da bode vlada iz njih srede vodila vse priprave za izvršenje ustave. Od teh priprav je pa mnogo zavisno, kako se bode ustava izvajala. Sedaj se že kesajo radikali, da so bili tako prijenljivi. S prva je kralj Milan res kazal nekaj naklonjenosti radikalcem. Ko so pa radikali pokazali, da bi jih ne bila volja le drugim tlako delati, a da hočejo uresničiti nazore svoje in so začeli zahtevati, da se pomilosti njihov nekdanji vodja Pasić, kateri je zaradi Zajčarskega ustanka bil obsojen na smrt, in se je kazni odtegnil s tem, da je bežal iz domovine, je kralj začel se jim kazati nasprotnega in sedaj niti ni misliti, da bi je kralj v kratkem poklical na krmilo. Sedaj proti njim tudi zategadel ni več prijazen, ker je ločitev zakona s kraljico Natalijo že nekoliko pozabljena in ni več toliko nevarna zanj. Obdržati hoče baje sedanjo vlado do novih volitev, da vse priredi, kar treba za izvršitev ustave.

Kristića pa že predobro poznamo, da bi od njega kaj dobrega pričakovali. On je jako energičen mož, a za svobodo in ustavo pa nema dosti zmisla. Če bode on ustavo izvajal, nikakor ne bode opravičila nad, katere so se vanje stavile ter ne bode obrodila zaželjenega sadu. Kdo ve, če bode Kristić ostal le do volitev. Skušal bode morda, da iz raznih elementov dobi pri volitvah povoljno mu večino. Vsako ministerstvo, ki vodi volitve, tudi nekoliko upliva nanje, in tako bode uplival tudi Kristić.

Izid volitev za veliko skupščino se pa tudi ne more jemati za merilo. Pri zadnjih volitvah je imel kralj mnogo uzrokov, da je gledal, da se je pri volitvah pravično postopalo. Drugače bode pa zdaj, Kristić bode vodil volitve, kakor se bode njemu zdelo. Tudi ne vemo, kake posledice bodo imele spremembe gledé volilne pravice. Baš spremembe volilnih redov dostikrat vse drugače upliva, nego se je pričakovalo. Tako je v Franciji škodoval listinski skrutinij republikanom, dasi se je nasprotno pričakovalo.

Intelligence bode zares prišlo več v skupščino, a baš srbska svetna inteligenca, izimši nekatere njene zastopnike, ni najboljši element v deželi. Nalezla se je zapadne kulture in ne pozna pravih narodnih potreb in nema pristnega slovanskega duha.

Taka nova ustava Srbiji ne bode prinesla zlatih časov in treba bode še novih skušenj, da se bode premenilo kaj na bolje. Te skušnje seveda ne bodo izostale, in dogodki bodo tudi Srbijo priveli nazaj v naravni tek.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani, 21. februarja.

Cesar izrekel je češkemu časopisju priznanje Svoje za taktno, dinastično in patrijotično postopanje. Tako poroča Praska „Politik“.

V zbornici **ogerske** nadaljuje se debata o vojnem zakonu. Sedmograški Saksonec Flitsch je omenjal, da je lani ministerski predsednik naglašal, da naj Saksonci dejanski pokažejo udanost svojo

ogerski državi. Zato se jim zdaj nudi prilika. § 14. vojnega zakona v svoji prvotni obliki se ne ujema z ustavo ter žali pravice države ogerske. Ministerski predsednik je pa bil prav brez potrebe pritrdil temu paragrafu. Govornik misli, da ne morejo Saksonci bolje pokazati svoje udanosti ogerski državi, če branijo njene pravice, katere je hotel rušiti ministerski predsednik. Saksonci čislajo ustavo ogersko in pripravljeno so jo braniti proti vsakemu, ki bi jo hotel rušiti. Govorniku je pritrjevala opozicija. — Posebno hudo je pa vlado napadal grof Apponyi. Naglašal je, da je zasluga opozicije, da se je § 14. premenil. Potem je pa začel obirati ministerskega predsednika, ki je hotel rušiti ustavo. Tisza stavlja je celo kabinetno vprašanje, a sedaj pa neče odstopiti. Apponyi misli, da čast zahteva, da Tisza drži svojo besedo in se umakne komu drugemu. Za njim je Tisza se oglasil za besedo, a to je vzbudilo grozen hrup mej opozicijo. Predsednik je le s težavo napravil toliko reda, da je ministerski predsednik mogel govoriti. Govor njegov pa ni napravil posebnega utisa. Še večji hrup je bil v zbornici, ko se je za njim oglasil zopet grof Apponyi, da odgovori na neko osobno opazko Tiszi. Sedaj je pa kričala in žvižgala vladna stranka. Opozicijski poslanci so sprva bili malo presenečeni, potem so pa tudi sami začeli kričati. Nekateri so celo peli. Nikdar ni takega hrupa na nobenem živinskem semnju, kakor je bil v zbornici ogerske. Naposled se je zbornica toliko pomirila, da je mogel grof Apponyi spregovoriti nekaj besed.

Vnanje države.

Od neke strani se je nekda svetovalo kraljici **srbski** Nataliji, da naj začne energično delovati proti kralju. Ona je pa baje odgovorila, da neče se udeležiti nikakih intrig proti svojemu soprogu. Interesi kralja Milana so tudi interesi njenega sina in zato je ona ne more ruvati proti Obrenovićem. Čakala bode, da jo soprog sam pokliče v domovino. — Kralj je poslednje dni imel več pogovorov z Ristićem. Sodi se, da ga je nagovarjal, da bi podpisal sedanje ministerstvo, ki še nekaj časa ostane na krmilu.

Prejšnji **ruski** komunikacijski minister Possiet je prosil, da se začne preiskava proti njemu, da se dožene, če je on kaj kriv železniške nesreče pri Borki-ji. Na povelje carjevo se je sestavilo posebno sodišče, ki bode to preiskavalo. Člani tega sodišča so velika kneza Vladimir in Mihael, justični minister Manasein, prometni minister Pavker, finančni minister Višnjegradski, minister notranjih zadev Tolstoj in načelniki oddelkov državnega svetovanja.

V zbornici **rumunske** je poslanec Blahramberg interpeloval ministra pravosodja, zakaj da se še ni imenoval nov predsednik kasacijskemu sodišču, vojnega ministra pa, zakaj da zabranjuje generalom kandidovati za senat. Pravosodnji minister je odgovoril, da bode v kratkem imenovan predsednik apelacijskemu sodišču. Vojni minister pa pravi, da direktno ne more odgovoriti na interpelacijo, ker se v njej neso naveli nobeni pozitivni slučaj. Branil pa on ni nobenemu generalu predstaviti se volilcem in vsprejeti mandat. Generali pa neso kandidovali, ker sami spoznajo, da se aktivni častniki nemajo baviti s politiko, kakor dostojanstveniki državne cerkve neso nič kaj primerni za člane postavodajnih zastopov. S tem odgovorom ni bil interpelant zadovoljen. Danes bode pa v zbornici huda debata, kajti na dnevnem redu je nov predlog, da se toži prejšnje ministerstvo zaradi raznih zlorab oblasti svoje.

Gotovo je neka pomankljivost, da **turške** železnice neso zvezane z grškimi. Sedaj je neka ameriška družba dobila koncesijo, da od glavne proge Skoplje-Solun zgradi stransko progo v Monastir in od tod do grške meje. Inženjerji že pregledujejo, kod se bode gradila ta proga. Ko bode

dodelana, bode se blago iz Avstrije in Nemčije na Grško največ vozilo po železnici in „Lloydovi“ parniki imeli bode nekaj manj vožnje.

Sedanje ministerstvo **italijansko** tudi ne bode več dolgo. Spravilo je deželo v kaj slabo gospodarsko stanje ter se posebno zamerilo severno-italijanskim poslancem. Severni Italijani pa imajo v zbornici velik upliv. Skoro vsi državniki so sedaj bili iz severne Italije in njim se ima država zahvaliti, da so jo vsaj za nekaj časa bili izvlekli iz velicah finančnih zadreg. Tudi najnadarnejši poslanci sedanje zbornice so severni Italijani in njim se ne bode ministerstvo moglo dolgo ustavljati. Težko bode pa v Italiji sestaviti novo vlado, ko odstopi Crispi, kajti v zbornici vlada velika razcepljenost.

V Madridu bode shod **španskih** katolikov. Papež Lev XIII. je zaradi tega izrekel Madridskemu nadškofu v posebnej brevi veselje svoje. Na tem shodu se bode najbrž tudi govorilo o tem, da bi se Rim zopet izročil papežu.

„Germania“ odgovarja onim **nemškim** oficijoznim listom, ki pišejo proti temu, da bi se hesenska princesinja zaročila z ruskim cesarjevičem. Z verskega stališča se mora res obsojevati, da bi kaka princesinja zaradi krone menjala vero. Pa pri protestantih je to že v navadi. Saj je sestra cesarja Viljema I. tudi bila premenila vero, da je postala ruska carica. Načelno je bilo tedaj stvar ravno taka, kakor je sedaj. Kar se pa tiče nemške časti, bode že veliki vojvoda sam vedel, kako jo varovati. S političnega stališča bil bi ta zakon tudi umesten. Da se v Rusiji ne zamerijo, neso hoteli Battenberžanu dati nemške princesinje v zakon, veliki vojvoda stori le korak dalje, da se bolj prikupi Rusiji, hoče dati svojo hčer carjeviču v zakon.

Dopisi.

Iz Kviškega pri Gorici 17. februarja. [Izv. dop.] Društvo „Čitalnica“ imelo je dne 10. t. m. svoj redni poučni govor: čitalnični odbor je določil, da bi se priredila sožalnica presvetlemu cesarju Franu Josipu I. Že tri dni je plapolala slovenska trobojnica z društvega poslopja, ovita je bila s črno tantico. V nedeljo po službi božji popoldne zbrali so se društveniki in častni gostje v društvenih prostorih. Društveni predsednik, g. Štefan Tomazič, ki je posebno skrbel za lepšanje društvene dvorane, pozdravi došle ude in goste v dobro sestavljenem žalostnem dogodku primernem govoru.

Za njim nastopil je društveni tajnik ter v jako vrlem obširnem govoru razlagal Čitalnice namen in razvoj, potem pa tudi on se spominjal tragičnega dogodka. Govor njegov napravil je velik utis.

Ganjeni so bili slušatelji in marsikoga so zalile solze. — Izurjeni pevci zapeli so potem „Jamico tiho“. Za tem prebere nek odbornik pismo presvetlega vladarja, v katerem se zahvaljuje vsem narodom za izkazano mo sočutje. Končal je svoj govor in vspeval današnjega shoda s trikratnim vsklikom. Naposled pela se je še cesarska pesen.

Po končanih govorih bila je prosta zabava z mnogimi napitnicami in petjem. Mej najboljšo zabavo prišla je novica, da se je v bližnji gostilni pri plesu (!) ubil mladenič vsled pijanosti. Reče se je spodtaknil po stopnicah in takoj bil je mrtev.

V torek dne 12. t. m. bila je v farni cerkvi slovesna zadušnica po ranjem cesarjeviču. Slovesne službe božje udeležile so se vse oblastni: občinsko

ziku. *) Kakor se vidi, bil je ta zavod podoben našej akademiji orijentalске na Dunaji.

Orijentalisti so že v prejšnjih letih razvidili potrebo, da bi se po priložnosti shajali, o predmetih razgovarjali, ter o važnih vprašanjih predmetov sklepali, taki shodi so se vršili v Parizu 1873, v Londonu 1874, v Petrogradu 1876, v Florenci 1878, v Berlinu 1881, v Leyden-u 1883 in na Dunaji 1886. Dunajski kongres spada vsekako k najslajnejšim, ki so dosedaj bili; prišlo je okoli 100 učenjakov več kakor v Berlin; oglasilo se jih je 390. Vsi uplivni faktorji so tekmovali, da bi skazali zborovalcem simpatije in ščotanje. Dvor z visoko zaslužnim nadvojvodo Rainierjem, ministerstvo, občinsko svetovanje, domači učenjaki, častnikarstvo.

Ko smo v jako splošnem načrtu razpravljali razvitek semitskih jezikov in indo-arijskega jezikoslovja in sicer vsakega kot za se delujočega in obstoječega, ostane nam še to, da se na to ozremo, kedaj se je začelo jezike primerjati.

Prvi poskusi segajo v precej zgodnja stoletja; a ne mislimo primerjanja mej latinskim in grškim, ampak mej drugimi jeziki. Kot poskus za taka

*) Cavieré, Notice de historique sur l'ecole speciale des langues orientales vivantes. Paris Leroux 1883.

primerjanja rabil se je že od nekda in z uspehom Oče naš. Prvi je to storil Schildberger in izdal je l. 1427. Oče naš v armenskem in turškem tatarskem jeziku.

Jedno stoletje pozneje naučil se je Guilielmus Pastellus v Normandiji (1510—1580) temeljito orijentalških jezikov.

V 17. stoletju, obnovila se je zopet važnost takih primerjanj, ko je bila trgovina v orijent večidel v rokah Nizozemcev, in ko se je ruska država začela vedno bolj širiti; naj omenimo le Nizozemce Witsen, Ludolf in Relendy.

Uspešno je izpodbujal v tem oziru Leibnitz (1646—1716); tu ne omenimo, kar je on sam pisal na polji jezikoslovja, še manj njegova dela na drugem polji vede. Občeval je z misijonarji, potniki, učenjaki in knezi, ter priganjal k naboranju in predelovanju jezikovne tvarine. L. 1713. 26. oktobra pisal je Petru Velikemu: „Jaz sem dobrohotno nasvetoval, da bi Vaše Velečastvo jezike po deželah in na mejah govorjene v knjige uvelo, koji so dosedaj z večine neznani in s katerimi se še nobeden ukvarjal ni ter da bi jih v začetku vsaj z drobnimi slovarji prevedeli in sčasom v take jezike prevedli 10 božjih zapovedij, gospodovo molitev, oče naš, apo-

stolsko vero in druge verske odlomke, „ut omnis lingua l udet dominum.“ *) Primerjanje jezikov bi tudi slavo Vašega Velečastva pospešilo, ki gospoduje čez toliko narodov, ter jih skuša zboljšati; izpoznalo bi se, od kod izvirajo narodi, tako n. pr. Sciti, ki so Vašemu Velečastvu podložni; najbolj bi pa v ta namen služilo, da bi se krščanstvo narodom ucepilo, ki take jezike govore itd.

Sestavil je različne nasvete, kako bi se take študije pospeševale, ki so se pozneje dovršili, ali pa čakajo še sedaj izvršitve.

Za časa tega izpodbujanja so se živabno zanimali za primerjanje jezikov celo v višjih krogih. Carica Katarina mislila je že kot velika kneginja občen slovar in izvršila je svojo nakano kot carica; ona sama je mnogo besed za poskus napisala, ter jih v ruskem, nemškem, latinskem in francoskem prevodu po vsej državi razposlala s prošnjo, da bi se na vse mogoče jezike preložile. Zbrano tvarino dali so v pregled potovalcu Pallasu in že za jedno leto 1787, prišla sta dva zvezka na svitlo z ruskim in latinskim naslovom. Na ukaz carice je izdelal Th. Jankiewicz de Miriewa drugo izdajo v štirih zvezkih l. 1791.

*) Da vsaki jezik Boga hvali.

(Konec prih.)

in cerkveno starejšinstvo, krajni šolski svet in šolska mladina, c. kr. žandarmerija, zastopniki veteranov, udje čitalnice s pevci in z društveno zastavo, c. kr. poštar in mnogobrojno ljudstvo. Po končani sv. maši postavila se je šolska mladina v dve vrsti, koncih vrst nastavila se je c. kr. žandarmerija in oddelek veteranov in koncem čitalnični udje s pevci in z društveno zastavo. Pred farovžem, ki je tik cerkve, nastavilo se je občinsko in cerkveno starejšinstvo; mnogobrojno ljudstvo je pa stalo, kjer koli mogoče. Vsa oblastva, uradi in ljudstvo pričakovalo je preč. gosp. župnika, da pride po dokončani sv. maši iz cerkve. Ni dolgo čakalo in prikaže se preč. g. župnik; temu pride naproti g. Karol Kumar, c. kr. poštar, ter ga mej šolsko mladino spremlja do vrat njegovega stanovanja, tu povzame besedo: „Zbrano ljudstvo, častiti farani! Velika izguba, katera je zadela našo cesarsko rodovino, pripeljalo nas je k današnji službi božji. Naj bi Bog potolažil cesarsko rodovino, in usmiljeno poplačal našega milega vladarja, kateri tako bogato zaklada in podpira uboge in nesrečne državljane, zida jim in podpira cerkve, šole in raznovrstne javne koristne zavode. Tudi jednega velikega dobrotnika imamo mej nami, ljubi moji farani, in to je v osebi preč. gospoda župnika Mihaela Korsiča. Vsi farani se lahko veselimo tukaj, kakor okolo svojega očeta; ni nam bilo dano, da bi se veselili mi vaše zlate sv. maše, ker Vaša ponižnost je temu branila; naša fara ima Vas čast tu imeti 38 let; koliko dobrega ste nam storili, to ve ljubi Bog! Le to naj omenim, da se je pod Vami hiša božja čudovito olepšala, kdo bi pozabil l. 1855., v kojem ste o času bude kolere našo faro tako čudovito oskrbovali; niste se strašili niti mraza, niti dežja, niti noči, udan v božjo voljo, junaško ste obiskovali bolnike in jim stregli, tako, da smelo rečem: niti jeden bolnik ni brez vaše tolažbe umrl. Kako srečni smo, da Vam v obraz danes gledamo; zato bodite verno pozdravljeni in zahvaljeni za darovano sv. mašo in iz dna srca kličem: Bog poživi svetlega cesarja, Bog poživi tudi našega gospoda župnika. Ljudstvo je odzdravilo z burnimi živjoklici, pevci so zapeli Hribarjevo: „Kviško sinovi“ in „Cesarsko pesen“. Solznih in ginjenih oči se je ljudstvo razšlo.

Iz Hirske Bistrice 20. februarja. [Izv. dop.] V nedeljo, dne 17. t. m. vršila se je ta dan preloženja veselice. Čitalnica naša že od nekdaj služe, da ve zabavati in kratkočasiti ude svoje prav izvrstno. Tudi omenjeni dan spomnila je dolžnost svojo, kolikor so jej dopuščale duševne in denarne moči. Žal, da so zaradi nekaterih malenkostij, katere bi se bile morale molče pregledati, nekoji udje izstopili iz čitalnice. Toda zaradi njih bode čitalnica Bistriška gotovo še nadalje cvela in prospevala! Punctum! — Dvorana čitalniška bila je ta dan skromno sicer, a ukusno ozaljšana. Zbralo se je bilo precejšnje število izbranega ljudstva, mej tem obilica krasnih dam, katere so nam kaj izvrstno kratile lepo noč. Ples je bil zelo živahen, posebno se je nazadnje odlikoval kotiljon, katerega je spretno vodil gosp. R. V., kateri je tudi sploh skrbel, da se je točno in izborno vršilo.

Plesalo se je do četrte ure v jutro, a potem smo se še zaovali v prijateljskih pogovorih do beglega dne. — Sviral je kvintet Bleierjev še precej dobro. — Pri tej priliki ne morem zamolčati pohvale gostilničarki čitalniški, gospej J. Velikanje, katera je skrbela, da so gosti dobivali izborne hrane telesne in da so bili s točno postrežbo vsi popolnoma zadovoljni. Priporočamo jo posebno še tujcem potujočim skozi Bistrico! — Tako nam je ta noč prošla v veselji in le želimo, da bi nam napravila čitalnica še mnogo takih veselic, ali pa še boljših v materialnem oziru, kakor je bila zadnja.

— a —

Domače stvari.

— (Gospod Andrej Kalan.) kaplan v Trnovem, priobčil je v včerajšnjem „Slovenci“ jako dolg odgovor na našo notico o nedeljski pridigji njegovi. Navajajoč našo notico, priznava g. Kalan, da je bil naš napad „stvarjen in hladnokrven“. Žal, da mi tega o njegovi propovedi ne moremo reči, kajti g. Kalan izjavlja sam, da na leci ni resnice govoril. Mi nismo proti nikomur ščuvali, konstatovali pa, kar je bila naša dolžnost, da je občinstvo razburjeno, ker ni črnih zastav in ker se po cerkvah ne zvoni. Povedali smo, kako je v tem oziru na Štajerskem, kaj je ukrenil vladika Stross-

mayer, ter dostavili, da v Ljubljani o vsem tem še ni sluha. Ali morda to ni res bilo? Ali smo mi krivi, ako so na Ljubljano bile veljavne izjemne naredbe in posebni predpisi? — Ko je gosp. Kalan svoj govor pričel z reko: „Dajte cesarju, kar je cesarjevega!“, bilo bi pač naravno, da bi bil pojasnil, zakaj ni bilo črnih zastav, zakaj ni bilo zvonjenja povodom smrti sina cesarjevega? V tem grmu tiči zajec, a na to vprašanje ne daste odgovora. Dokler pa tega odgovora ni, je vsa sofistika brezuspešna in ne pomaga vse zvijanje in zavijanje čisto nič. — Gosp. Kalan je za svoje argumente porabljal po bita okna, grdenje hiš in pretilna pisma, češ, to gre na naš rovaš. — Kdor si upa s takim sumničanjem na dan, mora imeti tudi toliko poštenja v sebi, da dokaže, da je rečene izgrede sploh prouzročila slovenska stranka, kar mi najodločneje zanikavamo. V ostalem pa ostanemo pri tem, kar smo pisali. Naj g. Kalan še tako opravičuje svojo propoved, naj še tako kliče samega Mefista na pomoč, propovedi svoje ni ublažil. Po lastni izpovedbi ščuval in hujskal je na leci, v cerkvi pričel je politično agitacijo, v cerkvi začel je lov na naročnike. Tako mu velevala vest in božji bram, je v ta namen najpripravnejše mesto! Bravo bravissimo!

— („Brusa“) izšla je včeraj zvečer 4. štev. Vsebine: „Dom in Svet“. — Istrske Brusijade. — Otroški humor. — Gospod Lešnikar. — Dopis iz Gradca. — Doneski za bodoči konverzacijski slovar slovenski. — „Poslano“ urednikov Slovencev. — Rimskega katolika — prvi mladič. — Spomini. — Telegrami. — Jeremijada iz Postojine. — Poleg teh spisov prinaša še družega drobiža in 5 novih slik.

— (Pri sv. Jurji na Ščavnici) na Štajerskem osnovala se je prostovoljna požarna bramba, katerej načelnik je posestnik Brumen, nekdanji podčastnik. Požarna bramba ima slovensko povelje, kar kaže o narodni probujenosti tamošnjih Slovencev.

— (Oznanjevalci spomladi.) Danes poslal se nam je šopek zvončkov, nabranih na gosp. Hrena graščini v Ponoviči.

— (Slov. akad. društvo „Triglav“ v Gradcu) ima v soboto 23. t. m. v gostilni „Zum schwarzen Adler“ svoje VII. redno zborovanje. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika; 2. odgovori gosp. Počeka na kritiko njegovega spisa v zvezi s kritiko o predavanji gosp. Koruna; 3. Predavanje gosp. Rakca; 4. Poročilo društvenega soda; 5. Slučajnosti. Začetek ob 8 uri zvečer. Gostje dobro došli!

— (Narodno bralno društvo v Zagorji) priredi veselico v nedeljo 24. svečana t. l. v gornjih prostorih g. Jak. Čopič-a. Vspored: 1. P. H. Sattner: „Opomin k petju“, mešani zbor. 2. Radoslav: Krojač in čevljar. Šaljivi prizor. 3. P. H. Sattner: „Nazaj v planinski raj“, mešani zbor. 4. Suknjo doli. Vesela igra v jednem dejanji. Poslovenil Andrejčkov Jože. 5. Tombola. 6. Ples. Začetek ob 8. zvečer. Ustopnina za ude 30 kr., za neude 50 kr.; k plesu za gospode 50 kr. Pri plesu in mej točkami svira kvintet Bleyer. K prav obilni udeležbi vabi odbor.

— (Trimesečni pasji kontumac.) ki je bil z naredbo c. kr. okr. glavarstva za Ljubljansko okolico z dne 22. novembra 1888 razglašen za občine: Log, Dobrova in Brezovica, in zatem Šmartno pod Šmarno Goro, je z razglasom z dne 22. februarja t. l. za te občine razveljavljen, nasprotno pa za ostale občine do preklica še veljaven.

Telegrami „Slovenskemu Narodu“:

Peterburg 20. februarja. Včeraj bil pri angleškem veleposlaniku Morieru velik ples, katerega so se udeležili car in carica, člani carske obitelji in hesenski gostje.

Bukurest 20. februarja. Zbornica bode jutri obravnavala nov predlog, da se ministerstvo Bratianovo postavi na zatožni klopi.

Dunaj 20. februarja. Budgetni odsek vsprejel finančni zakon za 1889. l. in odobril poročevalca Matuša izvestje. Dohodki iznašajo 542,800.264 gld., izdatki 539,980.215 gld., torej kaže proračun 2,820.049 gld. prebitka.

Razne vesti.

* (Potres.) V Sarajevu imeli so 13. t. m. po noči lahek kratek potres, kateri se je drugi dan

ob polu šestih zjutraj ponavljal. Jutranji potres trajal je kake tri sekunde in se je posebno v trdneje zidanih hišah precej močno čutil.

* (Samoumor jednoletnega prostovoljca.) Iz Prage se 18. t. m. javlja: Danes okolu devetih zvečer ustopil je Edvard Jelinek, jednoleten prostovelec pri tukajšnjem pešpolku, v prodajalnico sladščičarja S. Kohna v Henrikovih ulicah. Po kratkem dvogoru, pri katerem sta bili prisotni tudi dve gospici kupujoč slaščice, vpraša mladi vojak prodajalko, v istini prav brdsko 16letno deklico, če ga hoče ljubiti. Ker krasotica odločno izjavlja, da se mara zanj, bita Martov sin pred zrcalo, si tamkaj nagloma s samokresom ustrelila dve krogli v usta in se takoj mrtev zgrudi na tla. Gospici in prodajalka pale so iz strahu v nezavest. Samomorilec je sin tukajšnjega imovitega hišnega posestnika in trgovskega zastopnika Plzenskega veletržca Skode.

* (Obsodba.) Iz Peterburga se javlja 16. t. m.: Pred porotnim sodiščem v Tambovu bil je danes zaradi poverjenja 350.000 pri tamošnji banki ravnatelj in pravi državni svetnik Oznobin obsojen v izgubo stanovskih pravic in v do smrtno prognanstvo v Sibirijo, ravateljstva član Kukuškin pa tri leta v kaznilnico.

Vabilo na sodelovanje in naročbo.

Piod, ki ga ima redno roditi društvo „Pravnik“ v Ljubljani, je mesečnik „Slovenski Pravnik“, ki z današnjo številko stopa v svet kot svojina in glasilo društva.

Po svojem namenu ostane „Slovenski Pravnik“ zvest svojemu vlni tretjič dvignemu praporu. Pravno in državno znanstvo bode mu tudi odslej tisto strogo določeno polje, na katerem se ima resno truditi za prosveto in napredek, zjednjujoč v sebi na čelu domače moči in namenjen v prvi vrsti domačim našim potrebam.

Kot društveno glasilo imel bode sicer „Slovenski Pravnik“ večjo zaslonbo, a imel bode vsopredno tudi obsežnišo nalogo. Kakor bode društvo „Pravnik“, zasejeno v slovenskem narodu, skušalo biti središče vsem dobrim pravniskim težnjam v tem narodu, tako je naloga njegovemu glasilu, biti kot jedincu v slovenskem jeziku to, kar so v drugem močnejšem jeziku mnogi pravniški listi, ki za se obdelujejo vsak svojo stran pravnega življenja. Da ima odsihdob društveni „Slovenski Pravnik“ še popolnše dosežati svoj smoter, ni nihče bolj uverjen, kakor sedanji odbor sam, kateremu je izročena skrb zanj in kateri s tem poziva vse delojubive prijatelje „Pravnikove“ stvari z iskreno prošnjo, naj pri listu sodelujejo z marljivim dopisovanjem iz svojega službenega področja ali od svojega zasebnega duševnega truda s posebnim ozirom na naše domače potrebe.

„Slovenski Pravnik“ bode skušal kakor doslej biti verna slika pravosodne prakse v naših krajih ter zbirati dotična teoretična raziskavanja naših pravnikov, in bode sploh nadaljeval služno pričetno delo na vse njegove strani. S tem pa bode rad združeval pazljivost tudi za upravna vprašanja, posebno če se tiče samouprave naših občinskih, okrajnih zastopov itd., ali če imajo pomen za širše kroge naroda. V tem pogledu bode kot odkritosrčen svetovalec priobčeval tudi poljudno pisane sestavke. Da ga je namen, delovati v pravu kolikor moči na široko, kaže že v sedanjem zvezku. In kakor je danes rad odprl se sodni medicini, ki s tem praznuje svoje rojstvo v slovenskem jeziku, tako bode vedno pristopen vsem strokam, ki so v zvezi s pravnim življenjem. Veselilo ga bode, če bo mogel služiti osobito tudi stanu duhovniškemu, čegar področje čestokrat in še stalniše kakor zdravniško sega na polje prava in državne uprave. Osobito nas mora biti skrb, da se slovenščina za pravno rabo čisto in jednotno razvija v vsaki javni službi, in v tem oziru je prepotrebno, da se shajajo in strinjajo v „Slovenskem Pravniku“ glasovi iz sleharnega uradovanja, da se iz vseh strok vanj pošiljajo razprave in dopisi. Tako obsega „Slovenskega Pravnika“ namen velike več, kakor bi se utegnili misliti na prvi pogled, tako ni le odprt samo pravnikom po poklici, temveč mnogim drugim vrstam razumnikov.

Ali „Slovenski Pravnik“ hoče s svojimi sotrudniki, da se čita in sicer mnogo čita, ker le tako se poplača trud in le tako je stvari in jeziku res koristen. Kako vsebino bo prinašal, zavisno je mnogo od tega, koliko ima čitateljev zlasti naročnikov iz tega ali onega kroga, za kateri se je mej drugim tudi skrbeti namenil. Zato naj list zdatno podpira sleharen krog, da se mu bode tem laglje ozirati z večjim zanimanjem na njegove potrebe. Tu mislimo osobito naše okrajne, občinske in župne urade, naše denarne zavode itd., ki list gmotno podpirajo tudi lahko s tem, da se upisujejo v člane našega društva „Pravnik“. Naj se tedaj v tem oziru stori toliko, da se bode moglo društveno glasilo razvijati na vse strani in res koristiti mnogo!

„Slovenski Pravnik“ izhaja 15. dne vsakega meseca in dobivajo ga člani društva „Pravnik“ brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 4 gld., za pol leta 2 gld.

Uredništvo je v Ljubljani, št. 8 na Bregu; upravništvo na Križevniškem trgu, št. 7.

Odbor društva „Pravnik“ v Ljubljani.

